Code No. 5561

Roll No. ....

SET : D

D. El. Ed. 2nd Year Exam., January – 2022
(Admn. Year 2019)

Pedagogy of Sanskrit Language

संस्कृत भाषा का शिक्षाशास्त्र

(Course Code : DE-211)

(Only for Re-appear Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 35*

समय : 2 घण्टे] *[अधिकतम अंक : 35*

सामान्य निर्देश :

(i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 8 तथा प्रश्न 6 हैं।

(ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये ***कोड नम्बर*** *तथा* ***सेट*** *को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।*

(iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।

(iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।

(v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।

(vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।

(vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, ***परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।***

सामान्य निर्देशाः –

(क) ***सर्वे*** *प्रश्नाः* ***अनिवार्याः*** *सन्ति।*

(ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यः च भवेत्।

(ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायाम् देयानि।

(घ) प्रश्नानाम् संख्या अवश्यमेव लेखनीया।

भाग - क

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कयोरपि ***द्वयोः*** प्रश्नयोः व्याख्या कार्या $-2 \times 3 = 6$

(क) पाठयोजनायाः सोपानानां व्याख्या कार्या।

(ख) वर्तमानसमये माध्यमिककक्षासु संस्कृतभाषायाः, अस्याः साहित्यशिक्षणस्य च अनिवार्यतोपरि एकां टिप्पणीं लिखत।

(ग) संस्कृतगद्यस्य महत्त्वं लिखन् अस्य शिक्षणस्य सोपानानां संक्षिप्तरूपेण वर्णनं कुरुत।

2. अव्ययीभावसमासस्य परिभाषां लिखित्वा अस्य उदाहरणानि लिखत। 3

अथवा

व्याकरणशिक्षणस्य सोपानानां व्याख्या कार्या।

3. शिक्षकमूल्यांकनस्य महत्त्वं प्रतिपादयत। 3

अथवा

शलाकापरीक्षायाः उद्देश्यानां, गुणानां, दोषाणाञ्च व्याख्या कार्या।

4. श्यामपट्टकौशलस्याभिप्रायं घटकानाञ्च व्याख्या कार्या। 3

अथवा

व्याख्याकौशलेन कोऽभिप्रायः ? अस्य घटकानां वर्णनं कुरुत।

5. समासस्य परिभाषां लिखित्वा द्वन्द्वसमासस्य व्याख्या कार्या। 5

अथवा

संस्कृतव्याकरणस्य महत्त्वं लिखित्वा अस्य विशेषताः लिखत।

भाग - ख

6. वस्तुनिष्ठप्रश्नानाम् उत्तराणि देयानि – $15 \times 1 = 15$

(क) विश्वनाथस्य काव्यलक्षणमस्ति –

(i) तददोषौ शब्दार्थौ सगुणौ .... ।

(ii) वाक्यं रसात्मकं काव्यम्।

(iii) काव्यस्यात्मा ध्वनिः।

(iv) किमपि न।

(ख) 'गद्यं कवीनां निकषं वदन्ति' पंक्तिरियं सम्बद्धास्ति –

(i) नाटकात् (ii) एकांकीतः

(iii) पद्यात् (iv) गद्यात्

(ग) प्रथमसंस्कृतायोगस्य अध्यक्षः आसीत् –

(i) डॉ० विश्वबन्धु शास्त्री

(ii) डॉ० राधाकृष्णः

(iii) डॉ० सुनीतिकुमारः

(iv) कोऽपि न

(घ) दण्डान्वयः विधिः सम्बद्धोऽस्ति –

(i) गद्यशिक्षणात्

(ii) अनुवादशिक्षणात्

(iii) पद्यशिक्षणात्

(iv) कस्मादपि न

(ङ) 'तिङ्' प्रत्ययाः सन्ति –

(i) 15 (ii) 9

(iii) 18 (iv) 21

(च) 'अध्यात्मम्' इत्यस्मिन् समस्तपदे समासोऽस्ति –

(i) तत्पुरुषः (ii) बहुव्रीहिः

(iii) अव्ययीभावः (iv) द्वन्द्वः

(छ) आदर्शप्रश्नपत्रस्य गुणेषु सम्मिलितो ***नास्ति*** –

(i) प्रश्नपत्रस्य विश्वसनीयता

(ii) प्रश्नपत्रस्य व्यावहारिकता

(iii) प्रश्नपत्रस्य काठिन्यम्

(iv) प्रश्नपत्रस्य व्यापकता

(ज) आदर्शप्रश्नपत्रस्य रूपरेखायां सम्मिलितोऽस्ति –

(i) ज्ञानम् (ii) उद्देश्यम्

(iii) बोधक्षमता (iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(झ) लिखितपरीक्षातः सम्बद्धाः ***नैव*** सन्ति –

(i) लघूत्तरात्मकप्रश्नाः

(ii) वस्तुनिष्ठप्रश्नाः

(iii) निबन्धात्मकप्रश्नाः

(iv) मौखिकप्रश्नाः

(ञ) मूल्यांकननिर्देशाः केन निर्दिश्यन्ते ?

(i) परीक्षकेन

(ii) कक्षाध्यापकेन

(iii) प्रश्नपत्रनिर्मात्रा

(iv) केनापि न

(ट) 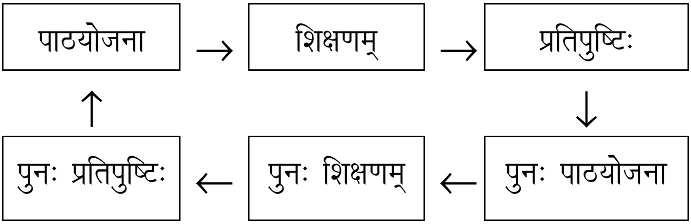

चक्रमिदं केन सम्बद्धमस्ति ?

(i) प्रश्नपत्रनिर्माणेन

(ii) सूक्ष्मशिक्षणेन

(iii) पाठयोजनया

(iv) केनापि न

(ठ) शास्त्रार्थविधिः सम्बद्धोऽस्ति –

(i) प्राचीनमूल्यांकनविधेः

(ii) वर्तमानमूल्यांकनविधेः

(iii) प्रश्नपत्रनिर्माणविधेः

(iv) कस्मादपि न

(ड) 'क्रियान्वयित्वं .... ' रिक्तस्थानं पूरणत –

(i) धातुः (ii) समासः

(iii) कारकत्वम् (iv) कोऽपि न

(ढ) पाठयोजनायाः कति विधिः अस्ति ?

(i) चत्वारः (ii) द्वौ

(iii) पञ्च (iv) त्रयः

(ण) पाठयोजनायाः सोपानमस्ति –

(i) उद्देश्यम् (ii) प्रस्तुतीकरणम्

(iii) पूर्वज्ञानं (iv) उपर्युक्ताः सर्वे